

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi sekä neuvoston päätökseksi *(tutkimuksen seitsemäs puiteohjelma)*

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään Eduskunnalle komission 6 päivänä huhtikuuta 2005 antama ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi Euroopan yhteisön seitsemännestä tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja demonstroinnin

puiteohjelmasta (2007—2013) ja neuvoston päätökseksi Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) seitsemännestä ydinalan tutkimuksen ja koulutuksen puiteohjelmasta (2007—2011) sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 2005

Kauppa- ja teollisuusministeri *Mauri Pekkarinen*

Vanhempi hallitussihteeri Anja Liukko

EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI EUROOPAN YHTEISÖN SEITSEMÄNNESTÄ TUTKIMUKSEN, TEKNOLOGIAN KEHITTÄMISEN JA DEMONSTROINNIN PUITEOHJELMASTA (2007—2013)

JA

EHDOTUS NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI EUROOPAN ATOMIENERGIAYHTEISÖN (EURATOM) SEITSEMÄNNESTÄ YDINALAN TUTKIMUKSEN JA KOULUTUKSEN PUITEOHJELMASTA (2007—2011)

1. Yleistä

Euroopan unionin (EU) tutkimuspolitiikan tavoitteet ja toteuttamiskeinot on määritelty Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artikloissa 163—173 ja Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) perustamissopimuksen artikloissa 4 ja 7.

EU:n tutkimuspolitiikan tavoitteena on lujiittaa yhteisön teollisuuden tieteellistä ja teknologista perustaa, suosia yhteisön teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn kehittämistä sekä edistää kaikkia tutkimustoimintaa, jota pidetään tarpeellisenä muiden yhteisöpolitiikoiden tukemiseksi.

EU:n tukeman tutkimuksen tavoitteet, sisällölliset painopisteet ja rahoitusjakauma määritetään monivuotisissa tutkimuksen puiteohjelmissa, jotka toimeenpannaan erityisohjelmilla. Tällä hetkellä on käynnissä tutkimuksen kuudes puiteohjelma (2002—2006). Puiteohjelman pääasiallisena toimintamuotona ovat olleet jäsenmaiden yritysten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen yhteistyöhankkeet, joille komissio myöntää tutkimusrahoitusta kilpailun perusteella.

Tutkimuksen puiteohjelma muodostuu kahdesta erillisestä ohjelmasta, EY-puiteohjelmasta ja Euratom-puiteohjelmasta. Euratom-puiteohjelma kattaa ydinenergia-alan tutkimuksen ja koulutuksen. EY-puiteohjelman hyväksymisessä noudatetaan yhteispäätös-menettelyä ja Euratom-puiteohjelmasta päättää Euroopan unionin neuvosto Euroopan

neuvosto Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Euroopan yhteisöjen komissio antoi 6.4.2005 ehdotuksensa Euroopan yhteisön seitsemännestä tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja demonstroinnin puiteohjelmasta vuosille 2007—2013 (EY-puiteohjelma) ja ehdotuksensa Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) seitsemännestä ydinalan tutkimuksen ja koulutuksen puiteohjelmasta vuosille 2007—2011 (Euratom-puiteohjelma). Euratomin perustamissopimuksen mukaan puiteohjelman kesto voi olla enintään viisi vuotta. Komission mukaan ehdotus tutkimuksen seitsemänneksi puiteohjelmaksi tukee Lissabonin strategian tavoitteiden toteuttamista, missä osaaminen muodostaa perustan kaikille osa-alueille ja missä tutkimuksella on keskeinen rooli osaamisen tuottamisen ja hyödyntämisen moottorina. Tutkimuksen seitsemäs puiteohjelma on myös sisältönsä, organisointinsa, toteutustapojensa ja hallinnointivälineidensä puolesta suunniteltu siten, että se antaa keskeisen panoksensa Lissabonin strategian uudelleenkäynnistämiseksi.

2. Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

2.1. Tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman yleiset tavoitteet

Tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman tavoitteena on vahvistaa unionin teollisuuden tieteellistä ja teknologista perustaa sekä var-

mistaa sen kilpailukykyisyys sekä edistää työllisyyttä, yhteiskunnallista kehitystä ja ekologista kestävyyttä. Puiteohjelmalla on myös keskeinen rooli Lissabonin strategian tavoitteiden toteuttamisessa sekä eurooppalaisen tutkimusalueen (European Research Area, ERA) kehittämisessä jäsenmaiden oman tutkimustoiminnan lisäksi.

2.2. Tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman rakenne ja temaattiset painopistealueet

2.2.1. EY-puiteohjelma

EY-puiteohjelma käsittää neljä erityisohjelmaa (Yhteistyö, Ideat, Ihmiset ja Valmiudet), joiden avulla pyritään luomaan eurooppalaisia osaamiskeskittymiä, sekä Yhteisen tutkimuskeskuksen (YTK) toteuttaman tutkimuksen (suorat toimet).

Yhteistyö-ohjelma

Yhteistyö-ohjelman tavoitteena on saavuttaa johtoasema tieteen ja teknologian avainalueilla tukemalla yritysten, tutkimuslaitosten, korkeakoulujen ja viranomaisien yhteistyötä kaikkialla EU:ssa ja kolmansien maiden kanssa. Tämän ohjelman osuus on yli puolet tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman budjetista. Se sisältää valtioiden välisenä yhteistyönä toteutettavaa tutkimusta (mm. yhteistyöhankkeet ja verkostot sekä kansallisten tutkimusohjelmien koordinointi). Ohjelman tavoitteena on tukea monitieteisyyttä, ja kunkin aihealueen on tarkoitus olla joustava siten, että se voi vastata myös ennakkoimattomiin tarpeisiin ja ottaa huomioon esiin nousevat uudet tieteellistä, teollista tai poliittista tavoitetta palvelevat tutkimuskohdet. Tiedon levittämistä ja tutkimustulosten siirtoa tuetaan erikseen kaikilla temaattisilla aihealueilla. EU:n ja kolmansien maiden välinen kansainvälinen yhteistyö on tärkeä osa tätä ohjelmaa.

Yhteistyö-ohjelma on jaettu yhdeksään toiminnallisesti itsenäiseen temaattiseen alaohjelmaan:

1. Terveys
2. Elintarvikkeet, maatalous ja bioteknologia
3. Tieto- ja tietoliikenneteknologia
4. Nanotieteet, nanoteknologia, materiaalit ja uudet tuotantoteknologiat
5. Energia
6. Ympäristö (myös ilmastomuutos)
7. Liikenne (myös ilmailu)
8. Yhteiskunta- ja taloustieteet sekä humanistiset tieteet
9. Turvallisuus ja avaruus

Ideat-ohjelma

Ideat-ohjelman tavoitteena on stimuloida eurooppalaisen tutkimuksen luovuutta ja huippuosaamista rahoittamalla perustutkimusta. Tämän perustutkimusohjelman tehtävänä on rahoittaa tutkijalähtöisiä, yksittäisten tutkijaryhmien toteuttamia hankkeita kaikilla tieteen ja teknologian aloilla, mukaan luettuina yhteiskunta- ja taloustieteet, humanistiset tieteet ja tekniset tieteet. Hankkeiden valinta perustuu yksinomaan tieteelliseen laatuun (huippuosaamiseen), joka arvioidaan vertaisarvioinnissa. Ohjelman toimeenpanoa johtaa komission ehdotuksen mukaan Euroopan tutkimusneuvosto (European Research Council, ERC), joka on toiminnassaan itsenäinen. Euroopan tutkimusneuvosto koostuu tieteellisestä neuvostosta ja sitä tukevasta täytäntöönpanovirastosta. Tieteellinen neuvosto koostuu Euroopan tiedeyhteisön johtavista tutkijoista, jotka komissio nimittää tiedeyhteisöä kuultuaan. Täytäntöönpanovirasto toteuttaa toimet tieteellisen neuvoston vahvistamien periaatteiden mukaisesti. Komissio toimii Euroopan tutkimusneuvoston itsenäisyyden ja luotettavuuden takaajana.

Ihmiset-ohjelma

Ihmiset-ohjelman tavoitteena on kehittää ja vahvistaa eurooppalaisen tutkimuksen tutkijavaroja tukemalla koulutusta, liikkuvuutta ja eurooppalaisten tutkijoiden urakehitystä. Ohjelmalla vahvistetaan nykyistä Marie Curie -apurahatoimintaa sekä lisätään yritysten ja korkeakoulujen välistä liikkuvuutta.

Uutena tukimuotona on yhteisrahoitus kansallisten ohjelmien kanssa. Tukea kohdistetaan myös Euroopan ulkopuolelta tuleville tutkijoille.

Valmiudet-ohjelma

Valmiudet-ohjelman tavoitteena on tehostaa tutkimus- ja innovointivalmiuksia kaikkialla Euroopassa. Tarkoitus on optimoida tutkimusinfrastruktuurien käyttöä ja kehittämistä, tukea alueellisia tutkimuslähtöisiä klustereita, vapauttaa EU:n lähentymisalueiden ja syrjäisimpien alueiden täysi tutkimuspotentiaali, tukea pk-yrityksiä hyödyttävää tutkimusta, tuoda tiede lähemmäksi kansalaisia ja yhteiskuntaa sekä kehittää ja koordinoita kansainvälistä tiede- ja teknologia-alan yhteistyöpolitiikkaa. Tämän ohjelman kansainvälinen yhteistyön kohteena ovat erityisesti EU:n jäsenyyttä hakeneet maat, EU:n naapurimaat, Välimeren alueen kumppanimaat, Länsi-Balkanin maat, IVY-maat, kehitysmaat ja nopeasti kehittyvän talouden maat.

Yhteisen tutkimuskeskuksen (YTK) toteut- tama tutkimus

Yhteisen tutkimuskeskuksen (YTK) muuta kuin ydinenenergia-alaa koskevia tutkimustoimia varten on oma erityisohjelmansa. Tavoitteena on antaa tieteellistä ja teknistä tukea EU:n poliittiselle päätöksentekoprosessille sekä politiikkojen toimeenpanolle keskeisillä, EU:lle strategisesti tärkeillä osa-alueilla, kuten hyvinvointi osaamisintensiivisessä yhteiskunnassa, solidaarisuus ja luonnonvarojen vastuullinen hallinta, turvallisuus ja vapaus sekä Eurooppa maailmanlaajuisena kumppanina.

2.2.2. Euratom- puiteohjelma

Euratom-puiteohjelma käsittää kaksi erityisohjelmaa. Toiseen erityisohjelmaan kuuluvat fuusioenergian tutkimus sekä ydinfissio ja säteilysuojelun tutkimus ja toinen erityisohjelma käsittää Yhteisen tutkimuskeskuksen (YTK) toimet ydinenenergian alalla (suorat

toimet). Fuusioenergiatutkimuksen tarkoituksena on kehittää teknologiaa turvallista, kestävää, ympäristöä kunnioittavaa ja taloudellisesti elinkelpoista energialähdettä varten. Tämä tähtää erityisesti ITER-hankkeen (International Thermonuclear Experimental Reactor, kansainvälinen kokeellinen lämpöydinreaktori) tietämysperustan kehittämiseen ja toteuttamiseen. Ydinfission ja säteilysuojelun tutkimuksen tarkoituksena on edesauttaa ydinfission turvallista käyttöä ja hyödyntämistä sekä muuta säteilyn käyttöä teollisuudessa ja lääketieteessä. Yhteisen tutkimuskeskuksen toimien tavoitteena on tukea EU:n poliittista päätöksentekoprosessia ydin-
alalla. YTK:n toimet keskittyvät ydinjätehuoltoon, ydinturvallisuuteen ja ydinmateriaalivontaan.

2.3. Tutkimuksen seitsemannen puiteoh- jelman budjettiehdotus

Komissio esittää tutkimuksen seitsemannen puiteohjelman kokonaisbudjetiksi 75 818 miljoonaa euroa, josta EY-puiteohjelman osuus olisi 72 726 miljoonaa euroa (96 %) ja Euratom-puiteohjelman osuus 3092 miljoonaa euroa. Tutkimuksen kuudennen puiteohjelman (2002—2006) budjettiin verrattuna tämä merkitsisi tutkimusrahoituksen kaksinkertaistamista.

Komission ehdottama rahoitusjakauma on seuraava (miljoonaa euroa):

EY-puiteohjelma		
Yhteistyö		44 432
- Terveys	8 317	
- Elintarvikkeet, maa- talous ja bioteknologia	2 455	
- Tieto- ja tietoliikenne- teknologia	12 670	
- Nanotieteet ja - teknologia, materiaa- lit, uudet tuotantotek- nologiat	4 832	
- Energia	2 931	
- Ympäristö (myös il- mastomuutos)	2 535	
- Liikenne (myös il- mailu)	5 940	

- Yhteiskunta- ja taloustieteet, humanistiset tieteet	792
- Turvallisuus ja avaruus	3 960
Ideat	11 862
Ihmiset	7 129
Valmiudet	7 486
- Tutkimusinfrastruktuurit	3 961
- Pk-yrityksiä hyödyttävä tutkimus	1 901
- Tietämyksen alueet	158
- Tutkimuspotentiaali	554
- Tiede yhteiskunnassa	554
- Kansainväliset yhteistyötoimet	358
Yhteisen tutki muskeskuksen toimet	1 817
Yhteensä	72 726
Euratom-puiteohjelma	
Fuusioenergiatutkimus	2 159
Ydinfissio ja säteily-suojelu	394
Yhteisen tutkimuskeskuksen toimet	539
Yhteensä	3 092

2.4. Rahoitusjärjestelyt ja hankkeiden toteutustavat

Tutkimuksen seitsemänneistä puiteohjelmasta rahoitettavat hankkeet valitaan pääasiassa ehdotuspyyntöihin perustuvan kilpailun perusteella. Tällaisia toimia ovat: perinteiset yhteistyöhankkeet, huippuosaamisen verkostot, koordinointi- ja tukitoimet, yksittäiset hankkeet (perustutkimuksessa), tutkijoiden koulutuksen ja urakehityksen tukeminen sekä erityisryhmiä (erityisesti pk-yrityksiä) hyödyttävä tutkimus. Näiden lisäksi EU voi antaa rahallista tukea monirahoitteisille suuren mittakaavan aloitteille, jotka perustuvat komission ehdotukseen ja neuvoston ja Euroopan parlamentin päätökseen tai päätöksiin, jotka neuvosto tekee Euroopan parlamenttia kuultuaan. Tällaisia hanketyyppejä ovat mm. perustamissopimuksen artiklan 169 nojalla

toteutettavat hankkeet (kansallisten tutkimusohjelmien yhteinen toteuttaminen) sekä perustamissopimuksen artiklan 171 tai erityisohjelman päätöksen (artikla 166) perusteella toteutettavat yhteiset teknologia-aloitteet ja uuden tutkimusinfrastruktuurin kehittäminen.

Yhteiset teknologia-aloitteet (Joint Technology Initiatives, JTI) ovat pitkällä aikavälillä toimivia julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyökumppanuuksia, joiden työn tieteellistekninen tavoite on hyvin laaja ja tarvittavat voimavarat suuret. Yhteisten teknologia-aloitteiden aiheet määritellään yhdessä yrity maailman kanssa ja ne käynnistetään pääasiassa eurooppalaisten teknologiayhteisöjen (technology platforms) työn pohjalta. Yhteisiä teknologia-aloitteita on tarkoitus toteuttaa Euroopan kannalta tärkeillä aloilla. Nämä teknologia-aloitteet ankkuroidaan Yhteistyöohjelman aihepiireihin. Ensi vaiheessa teknologia-aloitteiksi on kaavailtu seuraavia aihealueita: innovatiiviset lääkkeet, nanoelektronikka, sulautetut järjestelmät, ilmaliikenteen hallinta, vety ja polttokennot sekä ympäristön ja turvallisuuden maailmanlaajuinen seuranta.

Osallistujille annettavan suoran rahoitustuen lisäksi yhteisö edistää osallistujien mahdollisuutta saada Euroopan investointipankin lainoja. Myös rakennerahastoista voidaan myöntää lisärahoitusta hankkeisiin, joissa on osallistujia heikommin kehittyneiltä alueilta.

3. Lainsäädännölliset vaikutukset

Tutkimuksen seitsemännellä puiteohjelmalla ei ole vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön.

4. Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdottama tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman kokonaisbudjetti (75 818 miljoonaa euroa) merkitsisi EU:n rahoittaman tutkimuksen kaksinkertaistamista verrattuna kuudenteen puiteohjelmaan. (Kuudennen puiteohjelman kokonaisbudjettiksi sovittiin 17 500 miljoonaa euroa, joka

EU:n laajentumisen seurauksena nousi 19 235 miljoonaan euroon). Komission mukaan tämä on välttämätöntä, jotta Lissabonin strategian tavoitteet voidaan saavuttaa. Komissio perustelee lisäystä myös sillä, että puiteohjelman laajentaminen uusille alueille edellyttää lisärahoitusta, puiteohjelmalla on vipuvaikutus kansalliseen ja yksityiseen rahoitukseen ja että T&K-investointien kaksinkertaistamisen ansiosta EU voi vastata uusiin tiede- ja teknologiahaasteisiin. Komission mukaan ennustemallit osoittavat, että EU:n tutkimusbudjetin merkittäväällä lisäämisellä on kiistatonta myönteinen vaikutus EU:n talouskasvuun.

EU:n uusia rahoituskehyksiä vuosille 2007–2013 koskevassa komission esityksessä tutkimuksen seitsemäs puiteohjelma sisältyy otsikkoon 1a (Kilpailukyky).

Suomen laskennallinen maksuosuus tutkimuksen puiteohjelman rahoituksessa määräytyy bruttokansantuoteosuuden perusteella (1,46 % vuonna 2004).

5. Muut vaikutukset

5.1. Tutkimus- ja innovaatiopoliittiset vaikutukset

Suomessa tehdyt EU-tutkimusyhteistyön kansallisia vaikutuksia koskevat selvitykset osoittavat, että tutkimuksen puiteohjelmilla on ollut pääasiassa myönteisiä tutkimus- ja innovaatiopoliittisia vaikutuksia. Tutkimusyhteistyö muiden EU-maiden kanssa on käynnynyt merkittävästi 1990-luvulta lähtien. Puiteohjelman hankkeet tarjoavat mahdollisuuksia sekä isoille että pienille yrityksille, yliopistoille ja tutkimuslaitoksille. Puiteohjelman hankkeet tukevat yritysten keskinäistä yhteistyötä, yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä sekä tutkijoiden, erityisesti nuorten tutkijoiden liikkuvuutta ja kouluttamista. Selvitysten mukaan yritysten osallistumisen motiivina ovat mm. tiedonsaanti, verkottuminen ja näkyvyyden lisääntyminen sekä markkina-aseman laajentaminen. Yliopistoille ja tutkimuslaitoksille tärkeimmät tavoitteet ovat uusi tieteellinen tieto, kontaktit ja tutkimusrahoitus. EU:n tutkimusrahoi-

tus on avannut suomalaiselle sektoritutkimukselle merkittävästi uusia kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia. Jäsenmaiden T&K-toiminnan voimavarojen yhdistäminen vahvistaa innovaatiovaikutusta ja parantaa tutkimuksen tuottavuutta ja kilpailukykyä.

5.2. Suomalaisten osallistuminen tutkimusyhteistyöhön

Suomalaiset yritykset, tutkimuslaitokset ja korkeakoulut ovat osallistuneet hyvin aktiivisesti EU:n tutkimuksen puiteohjelmiin. Suomen rahoituspalauma puiteohjelman budjetin vapaasti kilpailtavasta osuudesta oli neljännessä puiteohjelmassa (1994–1998) 2,7 prosenttia ja viidennessä puiteohjelmassa (1998–2002) 2,3 prosenttia, kun laskennalliseen maksuosuutemme puiteohjelman budjetista oli vastaavasti 1,4 prosenttia ja 1,45 prosenttia. Suomalaisten osallistumisaktiivisuus ja menestyminen tutkimuksen kuudennen puiteohjelman (2002–2006) ensimmäisinä vuosina on ollut eurooppalaista keskiarvoa parempi. Kesäkuun 2005 loppuun mennessä toteutettujen hakukierrosten tuloksena suomalaisia on mukana noin 650 hyväksytyssä hankkeessa, joissa suomalaisten osallistujien saama rahoitus on noin 215 miljoonaa euroa.

6. Kansallinen valmistelu

Suomen kantaa tutkimuksen seitsemänteen puiteohjelmaan on valmisteltu EU-ministerivaliokunnassa 21.1.2005 (ennakkokannanoton muodossa), 15.4.2005, 3.6.2005 ja 23.9.2005 sekä EU-asiain komitean tutkimus- ja teknologiajaostossa (EU20) useasti kevään 2005 aikana ja Budjettiasiat-jaostossa (EU34) 14.9.2005.

7. Ehdotuksen käsittelyvaiheet EU:n toimitelmissä

EU:n kilpailukykyneuvosto on käynyt alustavia keskusteluja seitsemättä puiteohjelmaa koskevasta ehdotuksesta 18.4.2005, 7.6.2005

ja 11.10.2005. Tavoitteena on hyväksyä puiteohjelmapäätökset hyvissä ajoin ennen vuoden 2006 loppua, jotta uusi ohjelma voisi käynnistyä vuoden 2007 alusta. Seitsemännen puiteohjelman päätökset riippuvat EU:n tulevia rahoituskehyksiä (2007—2013) koskevasta päätöksestä.

8. Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää komission ehdotuksen lähestymistapaa, tavoitteenasettelua ja tiettyyn jatkuvuuteen pyrkimistä oikeana. Valtioneuvoston mielestä puiteohjelman tulee tukea Lissabonin strategian tavoitteiden toteuttamista ja Euroopan teollisuuden ja tutkimuksen kilpailukykyyn parantamista sekä vahvistaa unionin tieteellistä ja teknologista perustaa. Puiteohjelman tulee edistää eurooppalaista huippuosaamista sekä jatkaa eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) kehittämistä. Puiteohjelman tulee synnyttää aitoa eurooppalaista lisäarvoa. Puiteohjelmassa toteutettavan tutkimuksen tulee siten täydentää kansallista tutkimustoimintaa ja sen tulee keskittyä sellaisten hankkeiden tukemiseen, joita ei voida kansallisella tasolla toteuttaa ja jossa eri jäsenmaiden resursseja yhdistämällä voidaan palvella sekä eurooppalaista että kansallisia intressejä. EU:n tutkimuksen puiteohjelman tulee keskittyä huippuosaamisen rahoittamiseen.

Budjetti

Komission ehdottama puiteohjelman budjetin merkittävä lisääminen, noin kaksinkertaistaminen, vastaa yleissuunnaltaan valtioneuvoston alustavia kannanottoja, joiden mukaan rahoituskaudella 2007—2013 merkittävin kilpailukyky määrärahojen lisäys tulee suunnata tutkimukseen ja teknologian kehittämiseen (tutkimuksen puiteohjelma). Valtioneuvosto edellyttää kuitenkin sitä, että lisäresursseilla ei korvata kansallisia tutkimuspanostuksia ja että lisäykset kytketään lisäarvoa ja kasvua tuottaviin ohjelmiin. Puiteohjelman sisältöä tulee tarkastella yhdessä rahoituksen kanssa. EU:n uusia rahoituskehyksiä koskevien neuvottelujen yhteydessä val-

tioneuvosto on ottanut kannan, jonka mukaan kilpailukykyresursseista tulee vähintään 75 % kohdistaa T&K-toimiin. Valtioneuvosto ottaa tarkemman kannan tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman kokonaisbudjettiin osana kilpailukykyotsakkeen kokonaisuutta rahoituskehyksiä koskevien neuvottelujen edettyä.

Valtioneuvoston mielestä tutkimuksen seitsemänneksi puiteohjelmasta rahoitettavien hankkeiden valinnan perusteena tulee olla huippuosaaminen ja suunnitelmien korkea laatu. Rakennerahastojen rahoituksella tulee sen sijaan vahvistaa erityisesti heikommin kehittyneiden alueiden T&K-infrastruktuuria, inhimillisiä voimavaroja sekä innovaatiotoimintaan liittyvää osaamista.

Temaattiset painopisteet

Valtioneuvosto pitää komission esittämää tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman perusrakennetta pääosin selkeänä. Valtioneuvoston mielestä on tärkeää, että ohjelman jakaminen alaohjelmiin on tarkoituksenmukainen ja toimiva myös toimeenpanon näkökulmasta.

Valtioneuvosto pitää komission ehdottamia Yhteistyö-ohjelman temaattisia painopisteitä pääosin oikeana. Valtioneuvoston mielestä on tarpeen esittää kuitenkin vielä joitakin tarkennuksia temaattisten aiheiden sisällä. Valtioneuvoston mielestä puiteohjelman temaattiset painopisteet tulee keskittää kasvua tuottaville ja innovaatioiden syntyä edistävälle aloille sekä yhteisöpolitiikkojen kannalta keskeisille aloille. Mikäli puiteohjelman resurssit pienenevät oleellisesti ehdotetusta määrästä, tulee temaattisten painopisteiden fokusointia harkita vastaavasti. Lisäksi on tärkeää, että puiteohjelma voi joustavasti vastata ennakoimattomiin tutkimustarpeisiin, jotka aiheutuvat eri politiikkalohkojen tai tutkimuksen uusista käänteistä.

Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta, jonka mukaan puiteohjelmaan sisällytetään erillinen perustutkimuksen rahoittamiseen keskittyvä Ideat-ohjelma, koska myös perustutkimuksen vahvistamista tarvitaan nostamaan Euroopan talouden ja tutkimuksen kilpailukykyä ja vetovoimaa. Valtioneuvoston

mielestä uusi järjestelmä ei saa johtaa siihen, että sillä paikataan kansallisen rahoituksen puutteita. Siksi valtioneuvosto ei pidä tarkoituksenmukaisena, että EU-tasolla rahoitettaisiin yksittäisiä pienehköjä hankkeita, vaan rahoitus tulisi kohdistaa hankkeille, jotka ovat liian laajoja, monimutkaisia tai riskialttiita yhden maan rahoitettaviksi. Hankkeiden tulee olla avoimia koko eurooppalaiselle tutkijayhteisölle. Toiminnan tulee selkeästi tukea eurooppalaista korkeatasoista tutkimusta.

Valtioneuvosto pitää Ihmiset-ohjelmiesityksen päälinjauksia hyväksyttävänä. Erittäin tärkeitä ovat tuki tutkijankoulutusverkostoille, tuki yliopistojen, tutkimuslaitosten ja teollisuuden väliselle yhteistyölle sekä tuki yhteistyölle EU:n ulkopuolisten maiden kanssa.

Valtioneuvoston mielestä Valmiudet-ohjelma sisältää tärkeitä elementtejä, kuten tutkimusinfrastruktuurit ja pk-yrityksiä hyödyttävä tutkimus. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti puiteohjelmavarojen merkittävään käyttöön heikommin kehittyneiden alueiden tutkimuspotentiaalin kehittämiseen, mihin tulisi ensi sijassa käyttää rakennera-
hastavaroja.

Euratom-puiteohjelman ehdotetut painopisteet vastaavat valtioneuvoston näkemyksiä. Nykyisten reaktorijärjestelmien käytön jatkamiseen liittyvät tutkimuskohteet ovat perinteisesti olleet suomalaisten ensisijaista osaamisaluetta. Valtioneuvoston mielestä ehdotuksessa on oikeansuuntaisesti nostettu esiin myös tulevien reaktorijärjestelmien käyttömahdollisuuksien ja turvallisuusnäkökohtien tutkimus. Valtioneuvosto pitää tärkeänä fuusiotutkimuksen ITER-hanketta, koska Euroopalla on fuusiotutkimuksen johtasema maailmassa ja tämä on tärkeä säilyttää. Valtioneuvoston mielestä kansallisilla assosiaatio-ohjelmilla on tärkeä merkitys fuusiotutkimuksen kokonaiskentässä ja niiden tuki tulee varmistaa myös tutkimuksen seitsemännessä puiteohjelmassa.

Yhteiset teknologia-aloitteet

Euroopan kilpailukyvyyn vahvistaminen edellyttää, että myös Euroopan unioni tukee aktiivisesti teollisuuden tarpeista lähtevää,

teknologisten innovaatioiden kehittämiseen ja käyttöönottoon liittyvää yksityisen ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä. Tässä mielessä valtioneuvosto pitää yhteisiä teknologia-aloitteita (Joint Technology Initiatives, JTI) mielenkiintoisena ja kunnianhimoisena uutena teollisen yhteistyön muotona. Valtioneuvoston mielestä teknologia-aloitteet voivat sopia pitkän tähtäimen, voimakasta panostamista vaativaan ja toimialan laajalaiseen kehittämiseen tavoitteena globaalin aseman vahvistaminen. Teknologia-aloitteita voidaan kuitenkin harkita vain siinä tapauksessa, että tavoitteita ei voida saavuttaa perinteisillä toimeenpanovälineillä. Teknologia-aloitteiden on oltava avoimia uusille osallistujille ja lisäksi uusien aihealueiden valintaperusteiden sekä tulosten hyödyntämistä koskevien sääntöjen on oltava selkeät. Valtioneuvoston mielestä teknologia-aloitteet voitaisiin ottaa käyttöön harkiten.

Pienet ja keskisuuret yritykset

Valtioneuvosto on pääosin tyytyväinen komission ehdotukseen koskien pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia. Valtioneuvoston mielestä on tärkeää, että pk-yritykset voivat osallistua Yhteistyö-ohjelman temaattisten painopistealueiden hankkeisiin ja että lisäksi tuetaan myös pk-yritysten omista lähteistä lähteviä pienempiä hankemuotoja ja pk-yrityksille tarkoitettuja erityistoimia. Tutkimuksen seitsemännnen puiteohjelman menettelytapoja ja toimeenpanovälineitä tulee kehittää edelleen siten, että ne tukevat pk-yritysten osallistumista puiteohjelmaan.

Tulosten levittäminen ja teknologian siirto

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että tutkimuksen seitsemännnen puiteohjelman rahoittaman tutkimuksen tuloksia hyödynnetään ja levitetään mahdollisimman laajasti ja tehokkaasti. Hankkeiden rahoituksen tulee huippuosaamisen ja korkean laadun lisäksi perustua mahdollisimman suureen hyödynnettävyyteen taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti. Tutkimuksen hyödyntäjät tulee kytkeä alusta alkaen mukaan tutkimuksen suunnitteluun ja

toteutukseen ja hankkeet tulee organisoida siten, että niiden tulosten hyödyntäminen on joustavaa ja helppoa. Tämä toteutuu parhaiten julkisen ja yksityisen T&K-sektorin yhteistyöllä. Myös tulosten levittämistä ja hyödyntämistä koskevien sääntöjen on tuettava tätä tavoitetta ja niiden on oltava osallistujille selkeät ja tarkoituksenmukaiset.

Puiteohjelman hallinto

Valtioneuvosto tukee komission pyrkimyksiä yksinkertaistaa ja tehostaa tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman toimeenpanoa ja hallintoa. Tutkimuspolitiikan toimeenpanon päävastuun tulee kuitenkin säilyä komissiolta. Valtioneuvosto katsoo, että komission esittämälle hallintotehtävien osittaiselle ulkoistamiselle pitää olla riittävät perustelut, joissa on otettu huomioon sekä tarkoituksenmukaisuus että taloudelliset näkökohdat. Ulkoistaminen ei saa johtaa siihen, että hallinnon kokonaiskulujen osuus budjetista kasvaisi. Valtioneuvosto katsoo, että on syytä pyytää komissiolta lisäselvitys ulkoistamisella saavutettavista säästöistä tutkimuspääosastolla.

Komission esitystä Ideat-ohjelman hallinnosta valtioneuvosto pitää oikeansuuntaisena, mutta hallinnon järjestelyistä ja eri toimijoiden (ERC, komissio, ohjelmakomitea) vastuusuhteista tarvitaan vielä tarkempaa tietoa.

Toimeenpanovälineet

Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman toimeenpanovälineiden osalta oikeansuuntaisena. Aikaisempien puiteohjelmien hyväksi koetut hankemuodot tulee säilyttää ja korjata niissä havaitut puutteet. Valtioneuvoston mielestä tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman tulee tarjota osallistumismahdollisuuksia sekä isoille että pienille yrityksille, yliopistoille ja tutkimuslaitoksille sekä muille mahdollisille osallistujille ja tämän tulee heijastua myös hankkeiden toimeenpanovälineissä. On tärkeää taata toimeenpanovälineiden käyttäjäystävällisyys ja hallintomenettelyjen sujuvuus sekä se, että hankkeiden toteuttajat voivat itse valita käytettävissä olevista välineistä hankkeelleen sopivimman.